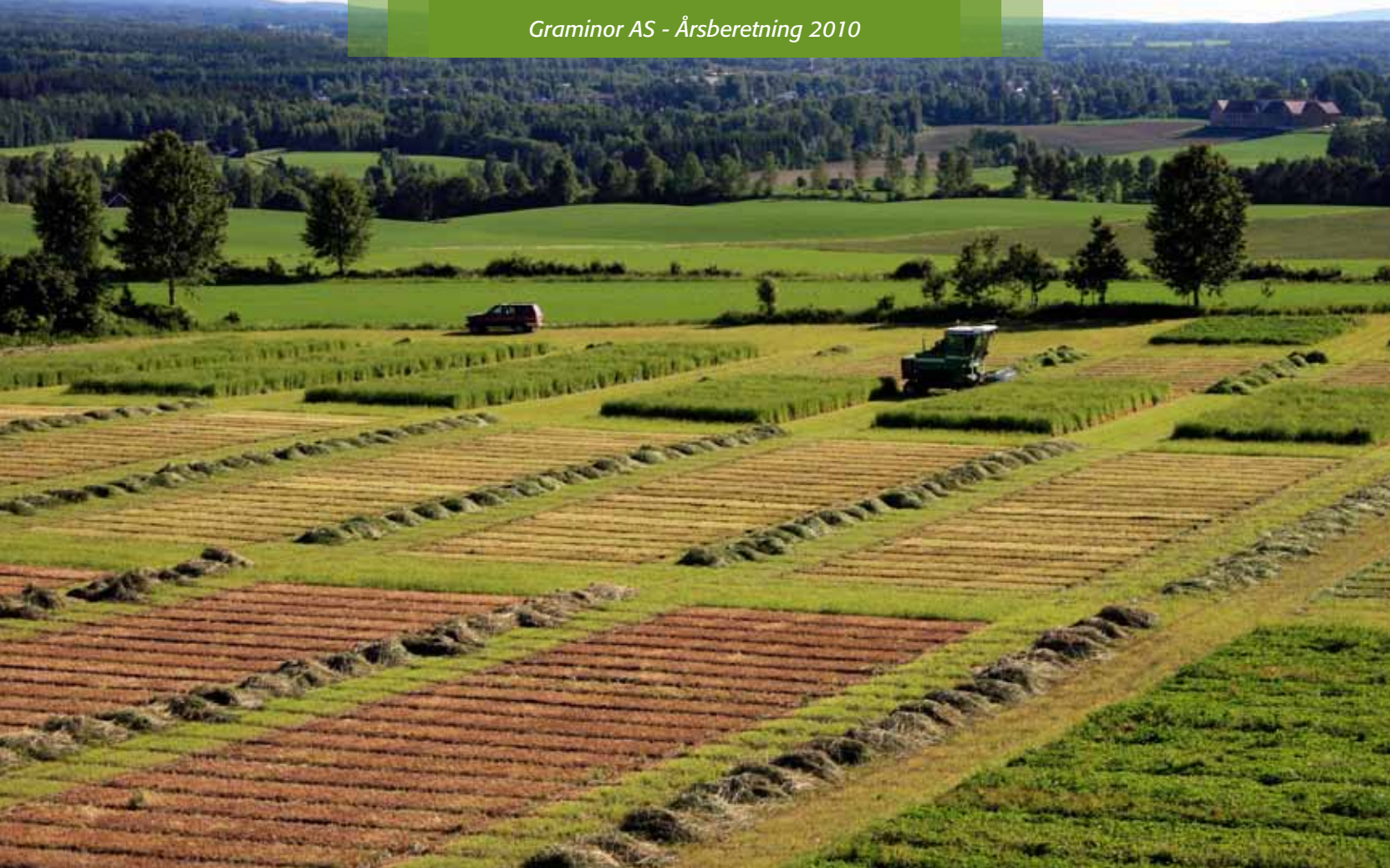

Graminor

**Årsberetning og årsregnskap
2010**

Innledning

Graminors eiere

Felleskjøpet Agri BA	36,7 %
Staten v/LMD, Bioforsk og UMB	34,0 %
Lantmännen SW Seed	15,1 %
Strand Unikorn AS	9,4 %
A.L. Gartnerhallen	4,8 %

Formål og drift

“ Selskapets formål er å drive planteforedling, sortsrepresentasjon og prebasisavl for å sikre at norsk jord- og hagebruk i fremtiden får tilgang på klimatilpasset, variert og sykdomsfritt sortsmateriale. Selskapet skal dessuten etablere samarbeid med utenlandske foredlere om planteforedling, sortsrepresentasjon, prebasisavl og markedsføring. Selskapet skal på denne måten arbeide for å skaffe et større marked for norske plantesorter og følgelig bedre muligheter for å øke inntjeningen.”

Selskapet har forretningskontor og virksomheten drives fra Bjørke Forsøksgård i Hamar kommune. Nødvendig eiendom og anlegg leies av Bjørke Eiendom AS, hvor Graminor eier 49 %.

Selskapet har ansatte ved Njøs gård i Leikanger kommune og Vågønes i Bodø kommune.

Styret i Graminor

Fra generalforsamlingen 26. april 2010

Medlemmer:

Johan C. Løken, leder
Morten Torp, nestleder
Liv Schou
Ellen Merethe Magnus
Nina Heiberg
Bengt Jacobsson
Hans Jacob Lund
Lars Reitan

Varamedlemmer:

Anne Kathrine Fossum
Atle Ivar Flaa
Karin Røhne
Bjørn Iversen
Arnt Foss
Anette Olesen
Jon-Ole Torp
Petter Marum

Foredlingsvirksomheten

Graminor driver planteforedling i egen regi innen bygg, hvete, havre, potet, engvekster, jordbær, bringebær, eple og plomme. Langsiktige, nasjonale behov for sortsmateriale innen jord- og hagebruk er hovedkriteriet for innsatsen innen egen foredling. Hvorvidt foredlingen skal skje i egen regi, blir til enhver tid en vurdering av lønnsomhetspotensialet for foredlingen og muligheten for å benytte utenlandsk foredlingsmateriale. Et planteforedlingsprogram er å betrakte som et langvarig investeringsprosjekt.

Foredlingsvirksomheten er gjennomført i samsvar med prioriteringer gitt av styret.

Foredlingsprogrammene 2010

Bygg

Resultater 2010

Det er sendt 6 sorter til offisiell verdiprøving. 2 ny sorter er godkjent, Brage og Edvin (Boreal).

Ressursinnsats

2 foredlere og 1 assistent samt ekstrahjelp i sommer-sesongen.

Samarbeid

Det samarbeides med nasjonale og internasjonale forskningsinstitusjoner samt planteforedlingsinstitusjoner i Sverige, Finland, Danmark, Tyskland.

Prosjekter

Pågående prosjekt med Bioforsk, Nofima, UMB m.fl. for produksjon av korn til husdyrforsøk.

Hvete

Resultater 2010

22 sorter (vår- og høsthvete) er sendt til offisiell verdiprøving i 2010. 2 nye sorter er godkjent, Krabat og Kuban (SW Seed)

Ressursinnsats

1 hveteforedler og 1 tekniker samt laboratorietekniker og ekstrahjelp i deler av sesongen.

Samarbeid

Samarbeid med nasjonale forskningsinstitusjoner om feltforsøk, resistenstesting og forskningsprosjekter, samt foredlings-samarbeid med Sverige og Finland. En rekke utenlandske institusjoner har materiale for prøving i Norge, og Graminor materiale prøves i Finland.

Prosjekter

Graminors hvete-program deltar i 5 forskningsprogrammer med ulike nasjonale og internasjonale institusjoner. Prosjektene omhandler effekten av klima på kvaliteten av brødhvete, markør-assistert utvelgelse (MAS) for forbedret kvalitet og sykdomsresistens mot mjøldogg i hvete, mottakelighet og resistens for fusarium og sekvensering av et kromosom i hvetegenomet (hvetegenomprosjektet – et internasjonalt konsortium).

Havre

Resultater 2010

Det er 11 Graminor sorter og 5 utenlandske sorter i offisiell verdiprøving i 2010. 2 nye sorter er godkjente i Norge, Haga og Vinger. I tillegg er Ringsaker

godkjent i Sverige og Estland.

Ressursinnsats

1 havreforedler og to teknikere (deltid) samt ekstrahjelp i deler av sesongen.

Samarbeid

Forsknings- og feltsamarbeid med nasjonale institusjoner som UMB, Bioforsk, og SLR

Foredlings-samarbeid med sentrale institusjoner i Sverige, Finland, Tyskland, Nederland, Frankrike, Polen og Slovakia.

Prosjekter

Havreprogrammet deltar i 4 forskningsprosjekter med tema mycotoxinresistens, mycotoxiner i norsk mat og fôr, polysakkarider i bygg og havre, samt kalibrering på NIT for skallprosent i havre.

Potet

Resultater 2010

Det er 6 sorter i offisiell verdiprøving i 2010. 2 nye sorter ble godkjent, Aslak og Lady Jo (Meijer).

Ressursinnsats

1 potetforedler, 1.5 teknikere samt ekstrahjelp i sesongen.

Samarbeid

Samarbeid med Bioforsk og SLR om felt- og resistensforsøk, samt med sortsforedlingsinstitusjoner i Nederland, Danmark, Tyskland, Storbritannia og Frankrike.

Prosjekter

Prosjektsamarbeid med Bioforsk plante-helse om forbedret lagringsevne for norsk frukt og grønt samt testmetodikk for rattlevirus i potet.

Engvekster

Resultater 2010

47 sorter i offisiell verdiprøving i 2010. 1 hundegrassort, Laban godkjent i 2010.

Ressursinnsats

2 engvekstforedlere og 3 teknikere samt ekstrahjelp i sesongen.

Samarbeid

Hovedsamarbeidspartnere i Norge er Bioforsk, Norsk genressurssenter og UMB. Internasjonale samarbeidspartnere er Lantmännen SW Seed, DLF Trifolium, Nordgen, ECPGR (European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources).

Prosjekter

Engvekstprogrammet deltok i 4 prosjekter med tema vinterherdighet og forbedret kvalitet i Festulolium (raisvingel) fenotypisk beskrivelse av lokale populasjoner av timotei, vinterherdighet hos Turf Grass (gress til grøntanlegg) samt NIR – kalibrering av høstmaskiner for utvikling av parametre for førkvalitet (internasjonalt prosjekt).

Frukt og bær (jordbær, bringebær, eple, plomme og pære)

Resultater 2010

For frukt og bær er det ikke etablert systemer med prøving tilsvarende korn og engvekster. Bioforsk har ansvaret for prøving, og lovende materiale sendes til prøving hos dyrkere og utenlandske samarbeidspartnere. For godkjenning av nye sorter søkes det normalt om rettsbeskyttelse, og DUS-testing (Distinctness, Uniformity and Stability) iverksettes.

Godkjenning av nye sorter: Ingen nye sorter godkjent, to pæresorter søkt rettsbeskyttet Kristina og Celina.

Oppsummering:

Totalt antall sorter tatt opp på norsk sortsliste i 2010:

Art	Sort	Foredler
Bygg (6r)	Brage	Graminor
Bygg (6r)	Edvin	Boreal
Havre	Haga	Graminor
Havre	Vinger	Graminor
Hvete	Krabat	Graminor
Hvete	Kuban	Lantmännen SW Seed
Potet	Aslak	Graminor
Potet	Lady Jo	Meijer
Hundegras	Laban	Graminor

Ekstern prøving: 22 bringebær linjer, 49 eple linjer og 62 jordbær linjer, 10 plomme og 15 pære linjer.

Ressursinnsats

3 frukt- og bær foredlere (totalt ca 1.3 årsverk), 4 teknikere (totalt ca 2.5 årsverk) og litt ekstrahjelp i sesong og på laboratoriet.

Samarbeid

Programmene samarbeider i hovedsak med Bioforsk, BAMA, Saga Plant, Lerum, Tine og planteskoler samt utenlandske sortseiere og foredlingsmiljøer (Sverige, Storbritannia, Frankrike og Finland)

Prosjekter

7 forsknings- og utprøvningsprosjekt.

Prebasisproduksjon

Generelt

I egenskap av å være sortseier og representant for utenlandske sorter importerer og produserer Graminor prebasis materiale. For korn- og engvekster blir prebasis produsert av Graminor i tett samarbeid med såvareforretningene. For poteter blir produksjonen av prebasis kjøpt av Overhalla Klonavlssenter.

Drift

I 2010 disponerte Bjørke gårdsbruk totalt 935 daa jord (Bjørke, Møystad og Arneberg). Av dette ble 131 daa brukt til forsøksvirksomheten og 570 daa ble brukt til prebasisproduksjon.

Ressursinnsats

2 personer arbeider med prebasisproduksjon og gårdsdrift.

Marked og rammevilkår

Rammer

Graminor er etablert som en videreføring av Norsk Kornforedling, og ble ved dannelsen gitt ansvar for all planteforedling i Norge.

Hovedmarkedet er norsk jord- og hagebruk, men vi prøver ut og lisensierer sorter i utenlandske markeder der dette er mulig.

Avtaler med utenlandske selskaper

Graminor har et samarbeid med en rekke utenlandske selskaper, og prøver ut og representerer aktuelle utenlandske sorter for eierne og det norske markedet for øvrig.

I tillegg til dette har Graminor et nært samarbeid med noen utenlandske selskaper som prøver ut og representerer Graminor sine sorter i aktuelle utenlandske markeder.

Etter forslag fra Nordisk Råd er det i 2010 gjennomført en prosess i den hensikt å samordne frukt- og bærforedlingen mellom de nordiske landene.

Det ble utarbeidet en avtale som innebærer en større grad av arbeidsdeling mellom de nordiske landene. Avtalen var ikke sluttført pr utgangen av 2010.

Markedssituasjonen i 2010

På kornsiden er året preget av den vanskelige situasjonen grunnet fusarium og spireproblemer i havre. Dette ga behov for stor import av såkorn. Denne situasjonen har også rammet introduksjonen av Graminor sine nye sorter i havre. De nye sortene Haga og Odal er på vei inn i markedet, og det forventes at disse vil få en vesentlig markedsandel framover.

I hvete og bygg har det vært et relativt normalt år, men det ble en høst med svært lavt salg av høstkorn. Graminor har flere nye egne sorter på gang som er på veg inn i omsetningen. Spesielt er det forventninger til byggsorten Brage, og vårhvete sortene Demonstrant og Krabat. De to sistnevnte forventes å ta markedsandeler framover.

I engvekster har det vært et rimelig bra salgsår for frø. Situasjonen har vært preget av underdekning av kløver. Gledelig er det at Graminor sine nye raigrassorter nå langt på veg dekker det norske markedet, og at den nye timoteisorten Lidar kommer inn for fullt.

Innen poteter, frukt og bær er markedssituasjonen krevende, da selskapet har få egne og nye sorter i markedet, og sortstilgangen i hovedsak er basert på lisensierte sorter. Graminor har flere lovende sorter er på gang innen alle artene, og det forventes at dette vil bedre situasjonen på sikt.

Graminor kan fortsatt glede seg over at selskapets kornsorter gjør det bra i Finland. Flere nye sorter ligger helt på topp i den finske prøvingen. Sortene Demonstrant (vårhvete), Marika (havre) og Brage (bygg) er de det stilles høyest forventninger til de nærmeste åra. Innen engvekster er sortene Norild engsvingel og Lidar timotei på veg inn i det svenske markedet.

Omsetning og markedsandeler

1. Såkorn

Omsetningen av sertifisert såkorn var ca. 54182 tonn i 2010 mot ca. 51762 tonn året før. Markedsandelen for egne kornsorter var 44 % i 2010 mot 43 % i 2009.

2. Engvekstfrø

Omsetningen av norskprodusert sertifisert engvekstfrø i 2010 var totalt 1534 tonn mot 1507 tonn året før. Markedsandelen for egne sorter utgjorde 53 % og representerte sorter 7 %, mot henholdsvis 57 % og 4 % i 2009.

3. Poteter

Omsetningen av sertifiserte settepoteter var i beretningsåret 7094 tonn mot 7467 tonn i 2009. Markedsandelen for egne sorter utgjorde 29 % mot 28 % året før, og representerte sorter 43 % mot 42 % året før.

4. Frukt og bær

Det ble omsatt ca. 1,9 mill. sertifiserte og lisensbelagte jordbærplanter mot ca. 3,8 mill. året før. Egne sorter utgjorde 6 % mot 4 % året før. I bringebær ble det omsatt ca. 135.000 sertifiserte planter, mot 111.000 året før. Egne sorter utgjorde 2 %. Av epler og pærer ble det omsatt henholdsvis 2520 og 5 "sertifiserte" trær.

Forsknings- og utviklingsaktiviteter

Graminor deltar i en rekke forsknings- og utviklingsprosjekter. Vår medvirkning består i direkte finansiering, deltakelse med ressurspersoner, eller ved at vårt materiale stilles til rådighet for prosjektene.

Staten ved Landbruks- og matdepartementet bevilger årlig penger til kjøp av forskningstjenester. For 2010 utgjorde dette 2,0 mill kroner. I tillegg bidrar selskapet med økonomiske midler fra egen drift (1,2 mill kroner i 2010) samt midler fra Norges Forskningsråd (1,1 mill kroner i 2010).

Hovedtyngden av prosjektene er knyttet til tradisjonell foredlingsmetodikk, men noen (3stk) har bioteknologisk metode som hovedfokus. En vesentlig utfordring for senere år blir å vurdere nytteeffekten og implementeringen av disse i forhold til de føringer som er gitt av styret.

Forskningsprosjekter med deltakelse fra Graminor 2010

Prosjekt tittel	Varighet
Safe grains: Mycotoxin reduksjon ved resistens i hvete og havre	2007-2010
Norsk brødhvete-forbedret kvalitet og sykdomsresistens v/ MAS*	2008-2011
Effekt av klimatiske forhold på bakekvalitet i hvete	2009-2012
Hvetegenomprosjektet (Internasjonalt konsortium)	2010-2013
Raisvingel med forbedret førkvalitet og vinterherdighet	2006-2010
Vinterherdighet i plengras for sentral- og nord Skandinavia	2007-2010
Rattlevirus i potet-forbedret metodikk og identifisering av stammer	2007-2010
Kartlegging av helsemessig gunstige innholdsstoff hos molte og bringebær	2007-2010
Identifisering av molekylære markører for vinterherdighet i jordbær	2007-2010
Jordboende sykdommer i rosefamilien: Resistens og samspill plante/sykdomsorganisme	2007-2010
Intensiv dyrking av nye eple sorter i storskalaforsøk	2007-2012
Sorter av jordbær og bringebær som egner seg til industri	2009-2012
Forbedret vinterherdighet i jordbær sorter	2010-2013
Polysakkarier i bygg og havre - tilpasning av prod.til mat	2009-2012
Mykotoksiner i korn	2010-2014

*MAS: Marker Assisted Selection

Andre forskningsprosjekter med deltakelse fra Graminor 2010:

BIOKLIMA-National Infrastructure for Studying Climate Effects in natural and Agro-ecosystems. Dette er et forprosjekt som har som formål å identifisere forskningsbehovene knyttet til biotiske og abiotiske faktorer som påvirkes av klimaendringer og videre komme med detaljerte planer og kostnadsoverslag for nødvendig fysisk infrastruktur. Forprosjektet finansieres av NFR, og har en kostnadsramme på 2,0 mill. kroner, og skal være slutført i januar 2012. Forprosjektet har en bred deltakelse fra universiteter og forskningsinstitutter i Norge samt fra Graminor. Magne Gullord deltar i styringsgruppen for prosjektet.

Forskningsprosjektet VARCLIM: Genetisk og fysiologisk grunnlag for tilpasning av flerårige fôrvekster til endret klima i Norge. Prosjektet har til hensikt å kartlegge og forstå genetisk og fysiologisk regulering av egenskaper som er viktige for tilpasning av fôrvekster til fremtidens klima. Graminor er partner i prosjektet. Foredlingsmaterialet kommer fra Graminor, og vi deltar med en person i en av arbeidsgruppene (Arild Larsen). Magne Gullord deltar i styringsgruppen, og Petter Marum representerer prosjektgruppen.

Eierskap i andre selskaper

Bjørke Eiendom AS

Selskapet ble etablert i 2005. FK Agri Eiendom og Graminor har henholdsvis 51 % og 49 % av aksjene. Formålet med selskapet er å drive eiendomsutvikling og utleie av fast eiendom. Selskapet eier Bjørke forsøksgård i Hamar kommune og Njøs gård i Leikanger kommune. Styret i Bjørke Eiendom har i 2010 bestått av Per Jacobsen, styreleder og Idun Christie, daglig leder. Resultatet før skatt var 1,36 mill kroner, og sum egenkapital var 7,512 mill. kroner.

Njøs Næringsutvikling AS

Selskapet ble etablert i 2007 med Gartnerhallen (22 %), Sogn og Fjordane Fylkeskommune (22 %), Graminor (22 %), Lerum (11 %) og 7 fruktlager/produsentlag i Sogn og Fjordane (23 %) som aksjonærer. Formålet med selskapet er å drive rådgiving, produkt- og markedsutvikling rettet mot frukt og bær og andre prioriterte landbruksprodukt. Selskapet leier kontorer på Njøs gård. Styret for Njøs Næringsutvikling har i 2010 bestått av Nina Heiberg (leder) Åslaug Stadheim Ese (nestleder), Rikard Lysne, Britt Brækhus, Grethe Lerum og Idun Christie. Stein Harald Hjeltnes er daglig leder for selskapet. Resultatet før skatt var 0,355 mill kroner, og sum egenkapital var 1,110 mill kroner

Sagaplant AS

Selskapet ble etablert 1. september i 2008 med Gartnerhallen (34 %), Graminor (25 %), NORGRO (25%), E-plant Norge (10 %) og Bioforsk (6 %) som aksjonærer. Formålet med selskapet er å drive fremavl av plantemateriale av hagebruksvekster, herunder formering og omsetning, for å sikre at kommersielle frukt-, bær- og blomsterprodusenter samt aktører i grøntanleggsmiljøet får tilgang til friskt, klimatilpasset og sortsekte plantemateriale. Selskapet driver sin virksomhet på tidligere Sauherad prestegård i Sauherad kommune. Styret har i 2010 bestått av Magne Gullord (leder), Nils Seljebø, Harald Lossius, Olav Eik-Nes, Karen Lis Hildrum og Vagn Kristensen. John Harald Rønningen er daglig leder for selskapet. Resultatet før skatt var -0,393 mill kroner og sum egenkapital var 2,048 mill kroner.

Ytre miljø

Selskapets virksomhet medfører liten fare for det ytre miljø. Det er utarbeidet gjødselplan for eiendommen, og plantevernmidler håndteres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

Medarbeidere og organisasjon

Personalet

Idun Christie tiltrådte som administrerende direktør 22. mars 2010.

Ved utgangen av 2010 var det 30 fast ansatte i Graminor. Dette tilsvarer 27 årsverk. I tillegg var 39 personer ansatt på deltid, totalt 4,7 årsverk. 8 av de fast ansatte er kvinner.

Styrets sammensetning oppfyller Aksjelovens krav om kjønnsfordeling.

Det har ikke vært skader knyttet til jobben blant ansatte i 2010. Sykefraværet var 2,5% prosent mot 3,0% i 2009. Det var ingen langtidssykmeldte i 2010. Selskapet er medlem av HMS-Øst. Verneombud og ledelsen har ansvar for at HMS-arbeidet følges opp etter forskriftene og er en kontinuerlig del av virksomheten.

Arbeidsmiljøet ved bedriften er etter styrets mening godt. Samarbeidet mellom fagforeningene og bedriftsledelsen har fungert godt, og fagforeningenes involvering i organisasjonsutvikling og strategiarbeid er verdifullt både for medarbeidere og ledelse.

Rekruttering

Graminor sin strategi adresserer rekruttering som en fremtidig prioritert oppgave. Dette fordi kompetansekravet i foredling er høyt og avgjørende for bedriftens produksjon, samt at aldersstrukturen for dagens foredlere er slik at de vil nå pensjonsalder i løpet av en kort tidsperiode. En tilleggsutfordring ligger i vår geografiske plassering; aktuelle kandidater med relevant bakgrunn (doktorgrad og/eller forskerbakgrunn) er ofte knyttet til forskningsinstitusjoner andre steder, og det er viktig at aktuelle kandidater får en så tidlig tilknytning til vårt selskap som mulig.

Et tiltak er å benytte Forskningsrådet sitt konsept for Næringsrettet doktorgrad (Industrial Ph.d). Det innebærer at et doktorgradsarbeid kan utføres i regi av Graminor hvor en godkjent forskningsinstitusjon er gradsgivende. I 2010 ble selskapet innvilget et slikt prosjekt, og Helga Amdahl er tatt opp som doktorgradsstudent med forbedring av frøsettingsevnen i tetraploid rødkløver som hovedtema.

Resultat

Styret bekrefter at årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Årsregnskapet sammen med årsberetningen gir en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet for selskapet.

Selskapet hadde i 2010 en samlet driftsinntekt på 49,6 mill. kroner og et resultat etter skatt på 3,717 mill. kroner. Egenkapitalen blir etter årets resultat og foreslått utbytte på 60,1 mill. kroner.

Styret foreslår at resultatet for 2010 disponeres slik:

	Kroner
Utbytte	2.120.000
Annen egenkapital	1.596.610
Sum	3.716.610

Forslaget til utbytte bygger på styrets vedtatte strategi av 27.10.2009 og utgjør kr 200,00 per aksje.

Styret er tilfreds med resultatet for 2010 og takker alle som har bidratt til at vi har nådd våre mål.

Johan C. Løken
Leder

Morten Torp
Nestleder

Liv Schou

Hans Jacob Lund

Nina Heiberg

Bengt Jacobsson

Ellen Merethe Magnus

Lars Reitan

Idun Christie
Adm. direktør

